

Литвинюк К.І.
студентка
Максимчук Я.С.
к.е.н., асистент

Національний університет «Львівська політехніка»

ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТНІ ЗАХОДИ

На сучасному етапі Україна переживає глибоку кризу, причина якої полягає у дисбалансі економічної, соціально-культурної та екологічної систем, що у свою чергу, унеможливує подальший збалансований розвиток країни. Необхідно відзначити, що для розвинутих країн світу дотримання стратегії сталого розвитку через одночасне вирішення питань збереження навколишнього середовища та соціально-економічного розвитку є пріоритетним завданням. Адже інтенсивний ріст науково-технічного прогресу сприяв виникненню глобальних екологічних проблем, які можуть загрожувати знищенню людства. Ще у 19 столітті провідні держави усвідомили згубність екстенсивного росту економіки, тому здійснили якісний перехід до збалансованого розвитку. Така метаморфоза для України можлива лише за умови впровадження ефективних заходів у політичній, екологічній та економічній сферах. Тому з огляду на актуальність та недостатнє дослідження, проблема потребує подальшого вивчення.

Згідно [1, с. 17] для реалізації програми збалансованого розвитку країни необхідно виконати основні вимоги: 1) усвідомити наявності серйозних загроз збалансованому розвитку України, поставити стратегічні цілі для їх подолання; 2) розробити єдину систему аналізу збалансованого розвитку та моделі для територій різного рівня; 3) створити механізм сталого розвитку усіх регіонів.

По-перше, передумовами для впровадження політики збалансованого розвитку України є якісне формування законодавчої та інституційної бази, яка орієнтована на цю політику. Важливими заходами є перевірка чинного законодавства на відповідність правилам збалансованого розвитку, кодифікація природоохоронних законодавчих актів, постійний моніторинг стану довкілля. Зараз, як ніколи необхідні інноваційні підходи до прийняття екологічно важливих рішень, які би змогли об'єднати державний, приватний та громадський сектори. Також важливо, під час реалізації стратегії збалансованого розвитку України проводити широке інформування громадськості та стимулювати її до дій. Сталий розвиток країни можливий лише за підтримки суспільства, впровадження систематичного громадського контролю за діяльністю органів державної влади.

У «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки» [2] вказано, що необхідність переходу національної економіки до стандартів безпечного для екології виробництва та споживання задля забезпечення збалансованого економічного розвитку, пояснюється зростаючою залежністю України від зовнішніх факторів, таких як: нестача та висока ціна енергетичних ресурсів, нераціональне використання природних ресурсів та робочої сили.

Тому, по-друге, важливо здійснити поступовий перехід до експортно-орієнтованої екологічно чистої економіки. У свій час Україна впроваджувала таку модель, але з одним головним недоліком – експортом неготової конкурентоспроможної продукції, а сировини, проміжних продуктів виробництва. Як наслідок - держава перетворилась у сировинний придаток індустріальних країн. Сьогодні продовжується систематичне вичерпування природних ресурсів. Як наслідок, лісистість України лише 15,7 %, а площа природно-заповідного фонду щорічно зменшується і займає менше 5%. Окрім цього, тільки 10% ґрунтів мають задовільний екологічний стан, оскільки відбувається зниження їх родючості внаслідок забруднення пестицидами та важкими металами [3].

Для того аби рухатись до подальшої стадії розвитку - до стадії інвестицій (згідно життєвого циклу економіки країн за М. Портером), потрібно здійснити повну модернізацію виробництва та його переорієнтацію [4, с. 18]. Для реалізації даної моделі варто, наприклад, замість того аби спочатку експортувати необроблену деревину, а потім імпортувати меблі (13% від загального обсягу імпорту [5]) з вітчизняних матеріалів, налагодити перехід до політики експортної орієнтації, яка дозволила б здійснювати екологічно чисте виробництво певних видів промислової продукції. Адже справжній шлях до розумного природокористування пролягає у екологізації мислення і передбачає створення екологічно чистих технологій і об'єктів техніки.

По-третє, Україні аби запровадити енерго- та ресурсозбереження, перейти до вторинної переробки і екологічних інноваційних технологій потрібна потужна наукова база, забезпечити яку можуть молоді науковці та їх інновації. Проте, країна витрачає лише 0,86 % від ВВП на розвиток науки і освіти. Реально, - це рівень виживання науки, лише за цією межею наука починає давати економічний ефект. Провідні держави виділяють від 2– до 5 відсотків. Тому, якщо не зможемо вирішити цю проблему сьогодні, за декілька років Україна втратить статус наукової держави. Пріоритетним завдання є розробка навчально-наукових програм щодо вивчення переходу України до збалансованого розвитку і реалізація інноваційних проектів, що допоможуть подолати основні проблем такого розвитку.

Усе це створює підстави для визначення пріоритетних умов переходу України до збалансованого розвитку:

— реалізація політики збалансованого розвитку через якісне законодавство та інноваційні механізми прийняття рішень, орієнтовані на цю політику;

— перехід до експортно-орієнтованої економіки, яка повинна базуватися на енерго- та ресурсозабезпеченості. Системна еколого-економічної реструктуризації національної промисловості та сільського господарства;

— перехід до освіти зі збалансованого розвитку, збільшення фінансування науки для соціально-економічного розвитку України;

— запровадження охорони природних ресурсів країни, підтримання екологічної рівноваги задля збереження довкілля для сучасного та майбутніх поколінь;

Отже, виявлено, що проблему забезпечення збалансованого розвитку України необхідно вирішувати враховуючи стан економіки, а також біологічної, географічної та соціальної сфер. Реалізація переходу до нового типу розвитку не можлива без узгодження дій та стратегій росту на усіх рівнях – починаючи від перегляду чинного законодавства і до рівня промисловості та конкретних підприємств. Комплексне урегулювання економічних, політичних та екологічних проблем на усіх рівнях призведе до забезпечення збалансованого розвитку України.

1. *Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем: навчальний посібник / [Н.В. Караєва, Р.В. Коран, Т.А. Коцко та ін.; за заг. ред. І.В. Недіна]. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 384 с.*

2. *Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (проект) // Офіційний сайт Верховної Ради України (Комітет з питань освіти і науки) // [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017&showHidden=1*

3. *Державна служба статистики України // [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua*

4. *Економіка зарубіжних країн: навч. посібник / О.Є. Кузьмін, Л.І. Чернобай, А.О. Босак, М.В. Кізло. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 28с.*

5. *Міністерство економічного розвитку і торгівлі України // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrexport.gov.ua/rus/economy/brief/ukr/3008.html>*